

SOMOGYVISZLÓ KÖZSÉG

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

2017

*Somogyviszló Község Önkormányzata Képviselő-testületének
61/2017.(XII. 18.) sz. határozatával jóváhagyva*

SOMOGYVISZLÓ KÖZSÉG

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

MEGBÍZÓ

Somogyviszló Község Önkormányzata
7924 Somogyviszló, Kossuth u. 32.
Szabó Béla György polgármester

TERVEZŐK

dr. Hübner Máttyás DLA
okl. építészmérnök, vezető tervező
TT/1É-02-0107

Lakatos Veronika
településrendezési zöldfelületi és
tájrendezési mérnök
K-02-0630

Hübner Máttyás
okl. építőmérnök

FELHASZNÁLT IRODALOM

Önkormányzati adatszolgáltatás
Településrendezési Terv (Hübner Tervező Kft 2004)
Baranya Megye Kézikönyve
Lantos Miklós: Fából, kőből, sárból
Szász János – Szigetvári János: Népi építészetünk nyomában
KSH 2011 évi népszámlálás

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÁBRÁK

Lechner Tudásközpont

FOTÓK

dr. Hübner Máttyás DLA
Ybl díjas építész

Lakatos Veronika
településrendezési zöldfelületi és
tájrendezési mérnök

Hübner Máttyás
okl. építőmérnök

Horváth Márton
okl. településmérnök

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ, KÖSZÖNTŐ

2. SOMOGYVISZLÓ BEMUTATÁSA

3. ÖRÖKSÉGÜNK, ÉRTÉKVIZSGÁLAT

- 3.1. Somogyviszló fejlődésének történeti leírása
- 3.2. A régészeti és épített örökségi értékel
  - 3.2.1. Régészeti területek
  - 3.2.2. Műemlékek, műemléki környezet
  - 3.2.3. Helyi védelem alatt álló épületek
- 3.3. Zöldfelületi, táji, természeti értékek

4. LEHATÁROLÁS

- 4.1. Településképi szempontból eltérő karakterű területek lehatárolása
  - 4.1.1. Falusias lakóterületek
  - 4.1.2. Egyéb terület
  - 4.1.3. Belterületi zöldfelületi rendszer

5. AJÁNLÁSOK

- 5.1. Építészeti útmutató
- 5.2. Zöldfelület-gazdálkodási ajánlások

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

1. BEVEZETŐ, KÖSZÖNTŐ

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnék, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élehetetlen környezetet alakítanak ki.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

Szabó Béla György
polgármester

2. SOMOGYVISZLÓ BEMUTATÁSA

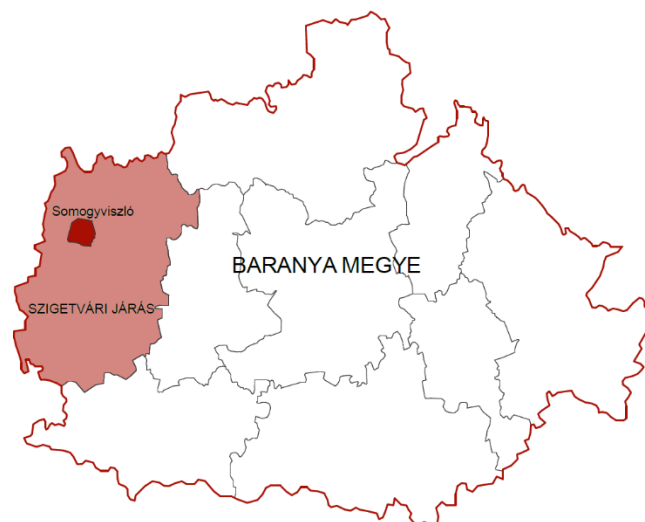
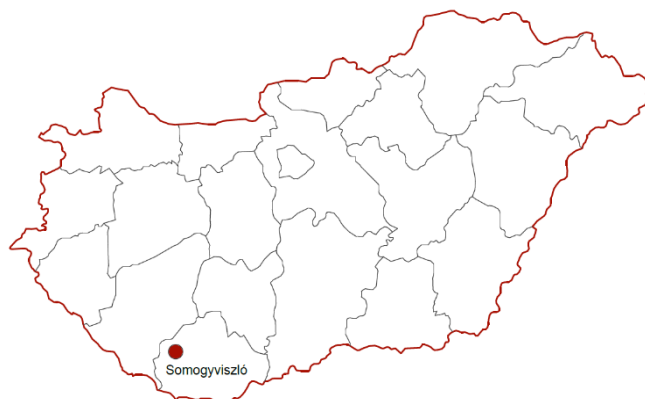
Az apró község a zselici dombság lankáin helyezkedik el. A Somogy és Baranya megye határán húzódó mintegy 1.200 km² területű Zselic természeti értékeit jelentős mértékben jellegzetes erdőtüskésulási adják, legfontosabb erőforrásai a táji-természeti adottságok.

A település a szigetvári kistérséghez tartozik, mely Baranya megye területének cca 15%-át foglalja magába. A kistérségi központ Szigetvár mellett 45 község van ebben a régióban, melyeknek mintegy 80%-a törpefalva (<500 fő lakosság).

A falu Szigetvártól mintegy 10 km-re fekszik, közúton megközelíteni a Szigetvárt Kadarkúttal összekötő 6607. sz. útról Somogyapátnál letérve a 66125. sz. úton lehetséges, mely egyben a falu főutcája is.

Tömegközlekedési szempontjából kedvezőtlen helyzetben van a település, a távolsági buszjáratok ritkán közlekednek, a vasúthálózat nem érinti.

Igazgatási szempontból az önkormányzat Somogyapáti székhellyel hozott létre körjegyzőséget, melyhez Somogyapáti, Basal, Patapoklosi, Somogyhatvan és Somogyviszló tartozik.

A község **népességszámának** változását az alábbi táblázat mutatja (KSH):

Év	1870	1900	1941	1970	2011
Fő	515	569	458	416	266

A község épített környezetének állapotát jelzik az alábbi adatok.

A **lakások és lakott üdülők** építési év szerinti megoszlása:

1946 előtt		1946 - 1960		1961 - 1970		1971 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2000		2001 - 2005		2006 - 2011		összesen	
%	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%	db
35,4	40	25,8	29	17,7	20	9,7	11	6,2	7	3,5	4	1,7	2	-	-	100	113

A település igazgatási területének szerkezetére ma az alábbi **területhasználatok** a meghatározóak:

Földrészlet statisztika fekvésenként					
fekvés	Földrészletek száma	egyéb önálló épületek száma	egyéb önálló lakások száma	Σ terület (ha)	
belterület	209	0	0	63,42	5,02%
külterület	221	0	0	1 162,49	92,07%
zártkert	217	0	0	36,72	2,91%
Σ	647	0	0	1 262,63	100%

Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján a **művelési ágak**:

Földrészlet statisztika művelési áganként				
művelési ág	földrészletek száma	alrészletek száma	Σ alrészlet terület (ha)	
erdő	51	51	219,99	17,42%
gyep, rét, legelő	108	112	92,11	7,30%
gyümölcsös, szőlő, kert	150	151	15,57	1,23%
halastó	4	4	38,30	3,03%
kivett	268	269	153,31	12,14%
szántó	151	257	743,35	58,87%
Σ	-	-	1 262,63	100%

A térsége jellemző növénytermesztési dominancia, melyet alátámaszt, hogy a művelési ágak közül a szántóterület az uralkodó területhasználat, Figyelemre méltó, hogy a kivett területek aránya több, mint kétszerese a belterületnek.

A településfejlesztési koncepció az alábbi alapelvek mentén fogalmazza meg a község fejlesztési lehetőségeit:

- az adottságokon alapuló földhasználat megtartása
- a belterület szerkezetének megőrzése (főutca hangsúlya, telekstruktúra, beépítési mód)
- a falusi életmód értékeinek megőrzésével, a tájjal, a természettel harmonizáló, a településszerkezethez illeszkedő lakóterületi fejlesztés lehetőségeinek biztosítása

3. ÖRÖKSÉGÜNK, ÉRTÉKVIZSGÁLAT

3.1. Somogyviszló fejlődésének történeti leírása

A falut 1403-ban Somoghwyzlo alakban említik, de lehetséges, hogy egy 1299-ben említett Wyzlou ugyanezt a települést takarja. Az 1332-1337 évi pápai tizedlajstromban Vizla, Vizló és Vizlan alakban fordul elő. 1465-ben Szent Mihály tiszteletére szentelt templomát is említik. Öt évvel később a szigetvári várhoz tartozónak írják le, csakúgy, mint 1660-ban.

A török idők alatt lakott, 1565-ben 13 házat jeleznek, míg 1713-ban csak 3 háztartást írtak össze.

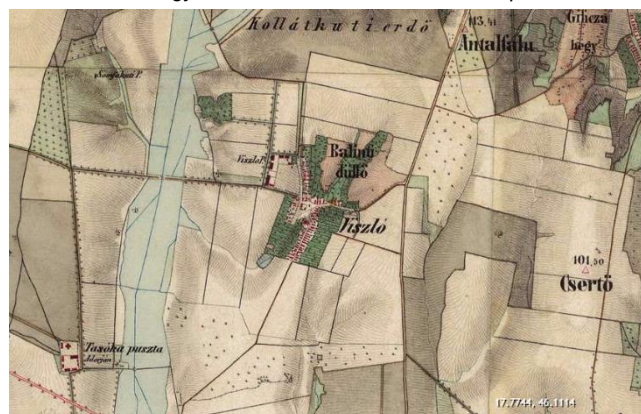
XIX. századi tulajdonosai a Somssich, a Boronkay, később a Zichy család. A XX. század harmincas éveiben házainak száma 81, lakosaié 490.

Lakói a kezdetektől többségében református magyarok. A református templom 1784-ben épült.

Elnevezésének Somogy előtagja az egykori megyei hovatartozásra utal, hiszen a település 1950-ig Somogy megyéhez tartozott. Az 1950-es megyerendezéssel a települést a Szigetvári járás részeként Baranyához csatolták.

Somogyviszló az I. katonai felmérés térképén

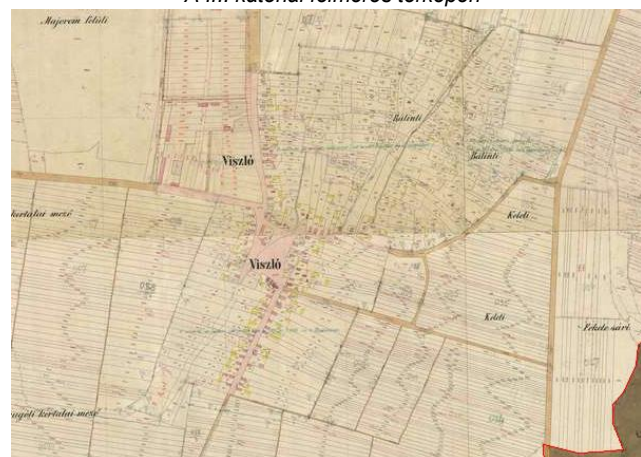
A II. katonai felmérés térképén

A III. katonai felmérés térképén

Jelenlegi településszerkezet műholdképen

Az 1865-ös kataszteri térképén

3.2. A régészeti és épített örökségi értékek elemzése

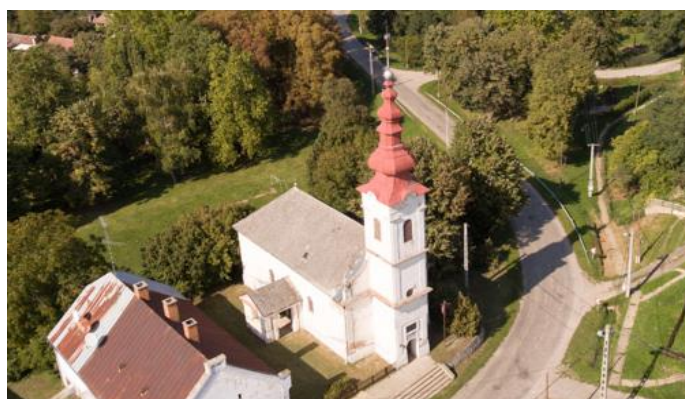
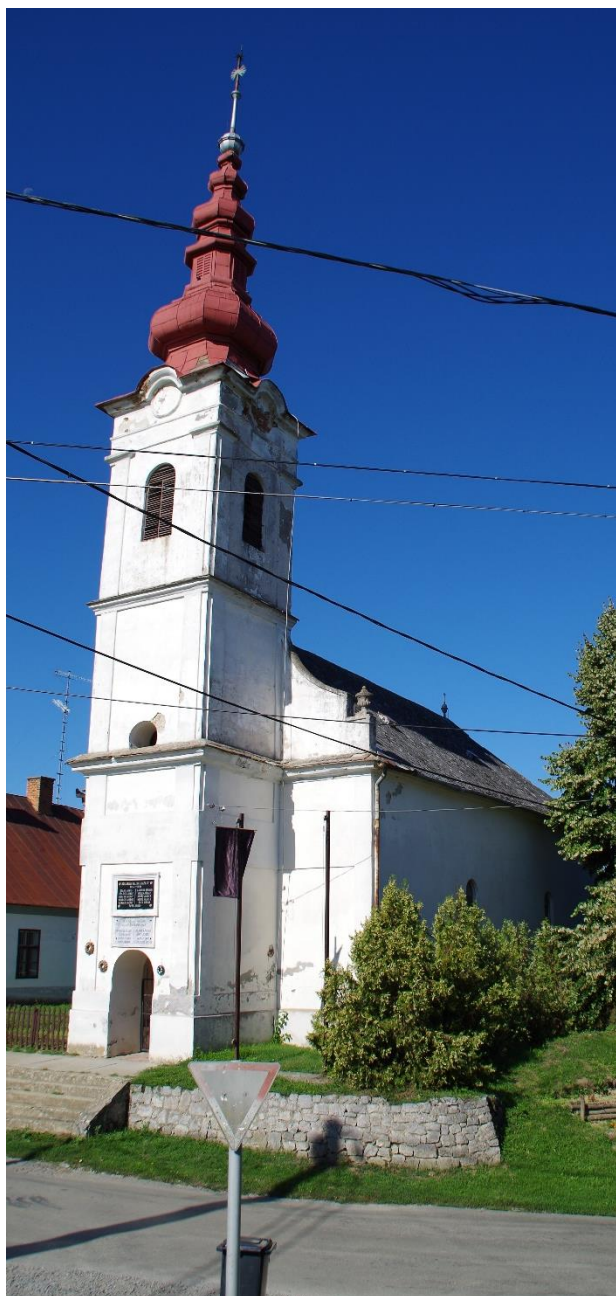
3.2.1. Régészeti területek

sorsz.	azonosító	a lelőhely megjelölése	hrsz
1	71207	Várdomb l.	0104; 0105; 096/5
2	25108	Várdomb dűlő	0108/2, 0108/3
3	51349	Halastó	030/3; 030/5; 036; 037/1; 037/3
4	25106	Bodonyos	046/1; 050/2; 050/3; 050/4

3.2.2. Műemlékek, műemléki környezet

sorsz.	azonosító	megnevezés	hrsz
1	460	Református templom	91
2	460 (21634)	Műemléki környezet Ref. templom ex-lege környezete	111/3; 111/4; 111/5; 128; 129; 130

Református templom:

3.2.3. Helyi védelem alatt álló épületek

sorsz.	megnevezés	cím	hrsz
1	Lakóépület és gazdasági épület	Kossuth u. 6.	107
2	Lakóépület	Kossuth u. 8.	101
3	Lakóépület	Kossuth u. 12.	104
4	Lakóépület	Kossuth u. 14.	103
5	Lakóépület és gazdasági épület	Kossuth u. 19.	123/1
6	Lakóépület	Kossuth u. 29.	131
7	Lakóépület	Kossuth u. 30.	93/2
8	Lakóépület	Kossuth u. 31.	171
9	Lakóépület	Kossuth u. 32.	92/2
10	Lakóépület	Kossuth u. 46.	64
11	Lakóépület	Kossuth u. 68.	52
12	Lakóépület	Széchenyi tér 5.	169
13	Lakóépület	Széchenyi tér 8.	165
14	Lakóépület	Széchenyi tér 14.	147
15	Lakóépület	Széchenyi tér 18.	142

Lakóépület és gazdasági épület /Kossuth u. 6. (107 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 8. (101 hrsz.)/

Lakóépület és gazdasági épület /Kossuth u. 12. (104 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 14. (103 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 19. (123/1 hrsz.)/

Gazdasági épület /Kossuth u. 19. (123/1 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 29. (131 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 30. (93/2 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 31. (171 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 32. (92/2 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 46. (64 hrsz.)/

Lakóépület /Kossuth u. 68. (52 hrsz.)/

Lakóépület /Széchenyi tér 5. (169 hrsz.)/

Lakóépület /Széchenyi tér 8. (165 hrsz.)/

Lakóépület /Széchenyi tér 14. (147 hrsz.)/

Lakóépület /Széchenyi tér 18. (142 hrsz.)/

(kép forrása: google maps)

3.3. Zöldfelületi, táji, természeti értékek

A település a magyarországi tájbeosztás szerint a Dél-Zselic kistájában helyezkedik el. K-ről a Mecsek, DK-ről a Dél-Baranyai dombság, D-ről a Dráva-menti sík, É-ről az Észak-Zselic, Ny-ról a Kelet-Belső-Somogy határolja.

Somogyviszló az aprófalvas Baranya megye Szigetvári kistérségbe tartozik.

Tájszerkezetét a domborzat, vízrajz és a területhasználat határozzák meg. A domborzatra az É-D irányú szerkezeti vonalak mentén húzódó eróziós völgyek és köztes hátak jellemzőek. Kisvízfolyása a Keleti-Gyöngyös patak É-D irányban folyik, rajta több duzzasztott halastóval, és a Hársági-vízfolyás K-NY-i irányból csörgedezik.

Eredetileg az éghajlati tényezők hatására kialakult klímazonális tölgyesek borították, amelyek területe azonban a vízrendezések és az erdőirtások során egyre kisebbre korlátozódott. Helyét a mezőgazdaság és az erdőgazdaság termesztett növényzete foglalta el. Talaja erózióra hajlamos, gyenge minőségű, ennek ellenére tájhasználata mezőgazdasági.

A keleti-Gyöngyös patak a településtől Ny-ra folyik É-D irányban, rajta a duzzasztott tavakkal, amiket

különböző szélességben a vízparti vegetáció kísér.

A Hárságyi-vízfolyás erdős részen keresztül folyik, az ökológiai hálózat része, így természetközeli állapot kialakulására van esély, amennyiben a patakot és partját nem tisztítják ki, ill. az invazív fajokat kiirtják.

Tájhasználata mezőgazdasági (szántó, kert-, szőlő- és halgazdaság) és vízgazdasági, kis részben erdőgazdasági.

Természeti oltalommal érintett területek

Ezek a területek védelmi prioritások által korlátozott földhasználatú területek. A védelmi prioritások a következők: tájvédelem, természetvédelem, vízvédelem. A területeken való gazdálkodás célja a természeti javak (talaj, víz, növény, állat) védelme.

A védendő objektumok a felszíni vizek és parti területeik, felszín alatti vizek, talajok, mocsarak, nádasok, vizes rétek, természetközeli erdők.

Ökológiai Hálózat övezete

Somogyviszló közigazgatási területén az ökológia folyosó található meg, ami a település ÉK-i erdősége.

Érzékeny természeti terület

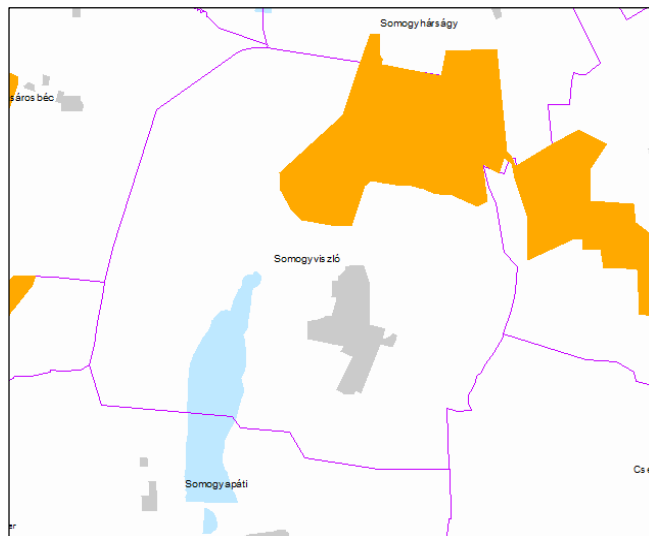
A 2/2002 KöM-FVM rendelet *Fás legelők érzékeny természeti területként* tartja nyilván a települést 21281 kódszámmal. A természetvédelmi törvény szerint az érzékeny természeti területek extenzív művelés alatt állnak, amelyeken a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biodiverzitás fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megővését szolgálja. Ezek megőrzése speciális gazdálkodási rendszer alkalmazását, rendszabályok, technológiai előírások betartását kívánja meg a gazdálkodótól. 4/2004 (I.13.) FVM rendelet a „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” és a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” ill. ezek frissített verziói írják elő ezeken a földrészekeken végezhető földhasználatot.

Természeti területek

vizes élőhelyek: vízfolyások, csatornák, tartósan vízállásos területek, mocsár, nádas tartoznak ebbe a kategóriába. A vizes élőhelyeken folytatható tevékenységéről jogszabályok rendelkeznek, ezek betartása kötelező. Ide tartozik a Keleti-Gyöngyös, Hárságyi-vízfolyás és

© Horváth Márton 2017 (marton@rulab.hu)

Ökológiai folyosó övezete – Baranya Megye Területrendezési Terve

mente, a halastavak, és a tartós ill. időszakos vízállások. A területet átszelő völgy a tavakon kívüli mély fekvésű területein időszakosan vizes élőhelyek alakulnak ki, amelyek az ökológiai hálózatnak az elemeit is alkotják. A mély fekvésű területet nádasok szegélyezik, amelyek szintén a természeti értékeket gazdagítják.

gyepek: az itt folytatható tevékenységről 1996. évi LIII. törvény rendelkezik, ezek betartása kötelező.

Erdők, fás területek

A kisebb erdőfoltok, mezsgyék a biodiverzitás sokféleségének megtartása és az élőhelyek fennmaradása miatt értékes, egységes rendszerbe foglalva megőrzendők.

Helyi jelentőségű természeti emlékek javasolt felvenni a somogyhárság felé vezető út menti fasort.

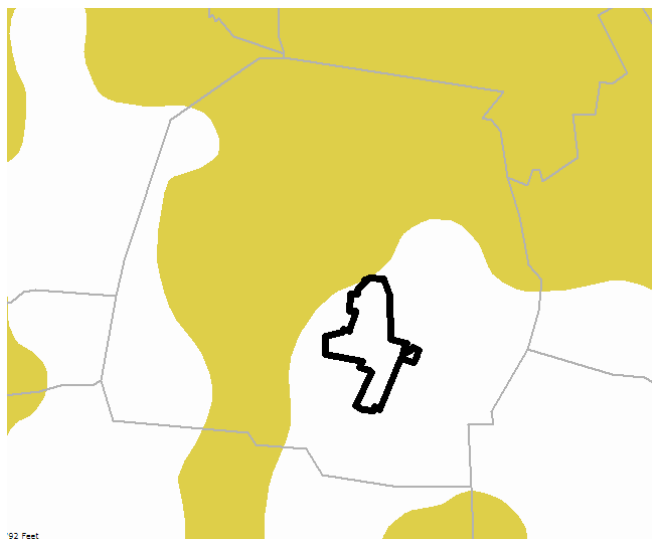

Javasolt helyi jelentőségű természeti emlék - fasor

Tájképvédelmi Területek Övezete – kiemelten kezelendő

Ezeket a területek rendeltetésszerűen és a természetvédelmi céloknak megfelelően kell használni. A védelem célja a tájkarakter fenntartása és az ökológiai funkciók megőrzése. Ehhez a következő objektumok kellenek: élő sövények, erdősávok, fasorok, táblaszegélyek/mezsgyék, erdőszélek, finom struktúrák.

Tájképvédelmi terület: a település ÉK-i részén lévő ökológiai folyosó és a halastó-rendszer. A történelmileg kialakult tájhasználat megőrzése, a tájra jellemző területhasználat és tájszerkezet fenntartása szükséges ezen az övezeten belül. A táj esztétikai értéke, hogy a dombokról elének táruuló látkép magába foglalja a természeti értéket képviselő völgyeket, és a diverz tájat.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete – Országos Területrendezési Terv

Egyedi tájérték a szőlőhegy, mely kultúrtörténeti jelentőségű, a táj történeti használatát őrző mezőgazdasági érték. Esztétikai értéke, hogy a szőlőhegyről elének táruuló látkép magába foglalja a természeti értéket képviselő völgyet, és a diverz tájat.

Egyedi tájértéknek javasolt: Az egyedi tájértékek a táj arculatát meghatározó elemek, melyek nélkül a térség egyhangú, történelem nélküli lenne. Megőrzésük a helyiek identitástudatának megerősödéséhez és a táj diverzitásához elengedhetetlen.

Javasolt egyedi tájérték kataszterbe felvenni és nyilvántartani: fészületek, gólyafészkek, pincék

4. LEHATÁROLÁS

4.1. Településképi szempontból eltérő karakterű területek lehatárolása

4.1.1. Falusias lakóterület

A község településszerkezetének kialakításában a dombos, völgyes, vízfolyásokkal tagolt táj meghatározó szerepet játszott.

Utca és térszerkezet

A falu É-D-i tengelyét jelentő Fő utca (Kossuth u.) cca 500 m-es szakasza sík terepen halad, majd kettős kanyarral folytatódik a község legmélyebb pontját keresztező Keleti-Gyöngyös patak egyik mellékága térségében.

Ezen a területen alakult ki a közel 2,0 ha-os park, mely gondozottságával, növényeivel a falu legértékesebb, lehangulatosabb helye. E mélyponttól északra folyamatosan emelkedő, cca 600 m hosszúságban halad a Kossuth utca, melynek utolsó 300 m-es szakaszának nyugati oldala csupán foghíjasan beépített.

Kossuth Lajos utca

A lineáris szerkezet két helyen bővült, nyugaton a Petőfi, keleten a Széchenyi utcával.

Bár a 66125 sz. úton jelentős az átmenő forgalom, mind a Fő utca, mind a mellékutcák kiépítettsége lehetővé teszi a biztonságos közlekedést.

Az utcák keresztmetszeti kialakítása:

- az ingatlanok előtt cca 1,0 m-es járda, mellette nyílt árok
- az utca tengelyében cca 4,5 – 5,0 m-es aszfalt burkolat
- a fenti kettő között füvesített terület, elszórtan fa telepítéssel; e sávban került elhelyezésre az elektromos légvezeték

A település központja a már említett park térségében alakult ki, a térfalak mentés épültek meg a közellátási intézmények és a műemléki védettségű református templom.

Telekstruktúra

A község történetileg kialakult telekstruktúrája a hagyományos szalagtelkes formát követi. Nagyságuk 2.500 m² - től 7.000 m²-ig terjed. A telkek mélysége változó, 130 m-től egészen a 300 m mélységűek is lehetnek, szélességük 5 - 20 m között változik.

Beépítési módok

Somogyviszlón a beépítési mód alaptípusa az északi telekhatárhoz illeszkedő hosszúházas, a Fő utca déli részén zömmel előkert nélküli, északi felén 5 -10 m között változó a domborzati adottságokat figyelembe vevő előkertes forma.

Jellemző utcaképi sajátosság, hogy az életmód változásával párhuzamosan jelentek meg a hajlított házas, ill. az utcával párhuzamosan épített főépületek. Ez az egymás melletti változatos beépítési mód a fejlődés egy-egy stádiumát is jelenti.

Épületek

A lakás célját szolgáló főépület és az azt követő melléképület az oldalhatárhoz illeszkedik.

Az épületszélesség 6,0 – 8,0 m, mely mind a lakó-, mind a melléképületre vonatkoztatható.

A tömegformálásra a földszintes (néhány lépcsőfokkal megemelt padlószinttel), 35 - 45°-os nyeregtetős, ritkán csonka kontyos, utca felől oromfalas kialakítás a jellemző.

Kossuth Lajos utca

Kossuth Lajos utca

Széchenyi tér

Petőfi Sándor utca

Esetenként az utcavonallal párhuzamos tömegalakításkor az utcai homlokzat növelésével „tekintélyesebb” formákkal is találkozunk (füles ház).

Az utcai homlokzatokon a tagolatlan, meszelt, kétablakos megoldások mellett a XIX. sz. eleji eklektikus, oszlopos, timpanonos, osztó párkányos elemek is megjelentek, a tagozatokat is kihangsúlyozó, nem „harsogó” színezéssel.

Az oldalkertre nyíló homlokzatok egyik leggyakoribb eleme a „kódissállítás” nyeregvetővel. Az épülettömegben belül kialakított, a homlokzaton végigmenő tornác egyenes, vagy kis íves áthidalással, ugyancsak díszíti az oldalhomlokzatot.

Kedvezőtlennek ítélnél a tetősík kisebb hajlásszögű folytatásával kialakított bejárati építmény, valamint az egyre gyakrabban előforduló utcai kétablakos homlokzat helyett a hármassztású, külső műanyag redőnytökos kialakítás, a tagozatok csonkításával, megszüntetésével.

Az utcaképet befolyásoló tetőformákban széles a választék; nyereg, kontyolt, ill. sátoztetővel, tetőtér beépítéssel, utcai loggiával egyaránt találkozunk. Ugyanilyen színes a héjazat (hód farkú és betoncserep, bádog, stb.).

A melléképületek általában a főépület oldalán, azzal közel azonos szélességgel, ugyanakkor a funkcióból adódó nagyobb homlokzatmagassággal, téglafalazattal, gyakran boltíves kialakítással épültek.

Az utcaképet is befolyásoló homlokzatszínezések esetében a törtfehér, sárga, drapp színárnyalat a domináns, ill. a felújítások során az élénkebb (terrakotta, zöld) színek is teret hódítanak.

Somogyviszló épületeinek sorából mind nagyságrendjével, mind építészeti minőségével kiemelkedik

- a központot is hangsúlyozó református templom,
- a polgármesteri hivatal épületegyüttese, és
- a faluház.

Valamennyi épület helyi védelemre javasolt, ill. a református templom műemléki védelem alatt áll.

Egyéb, településképet formáló elemek

Akárcsak az épületek, úgy a kerítések is tükrözik az ingatlanokon élők igényeit, lehetőségeit. A településen megtalálhatók a falusias lakóterületekre jellemző kerítéstípusok, úgymint

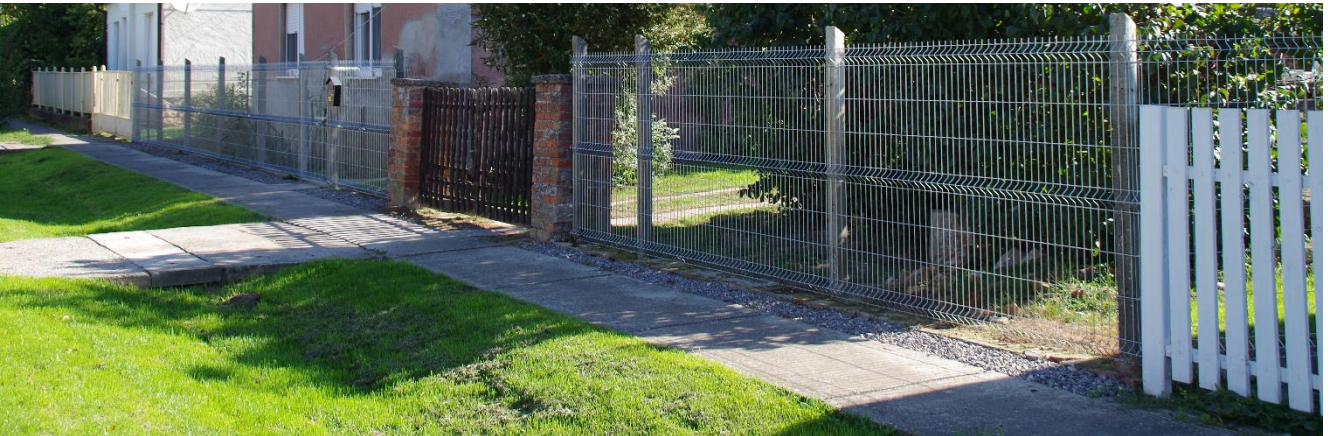
- faoszlopos, deszka/léc kitöltő mezős, ill. dróthálós
- fémoszlopos, zárt deszkaburkolatos
- tömör téglafalas, fakapus, zárt
- téglakő, beton lábazatos, fém, ill. fa kitöltő mezős megoldások.

A kerítések magassága az 1,8 m-t nem haladja meg.

A településen a tányérantenna a jellemző megoldás, gyakran településképi szempontból kedvezőtlen – utcai homlokzaton való – elhelyezéssel.

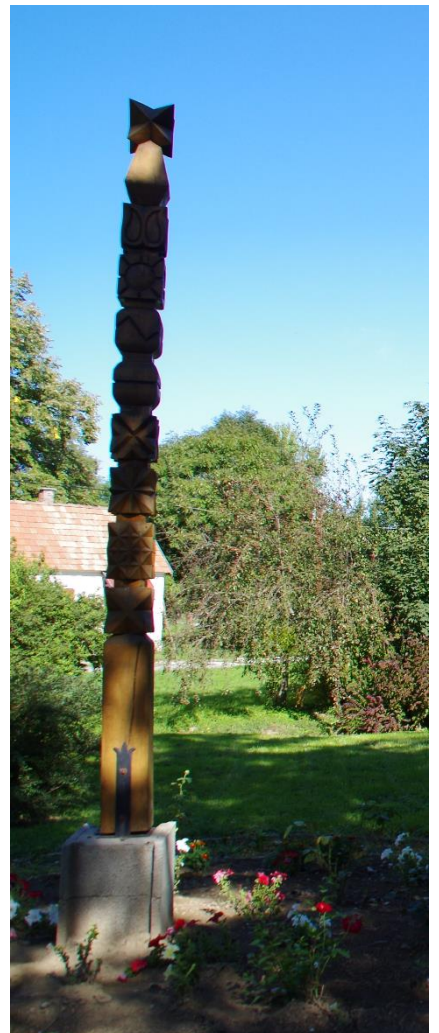
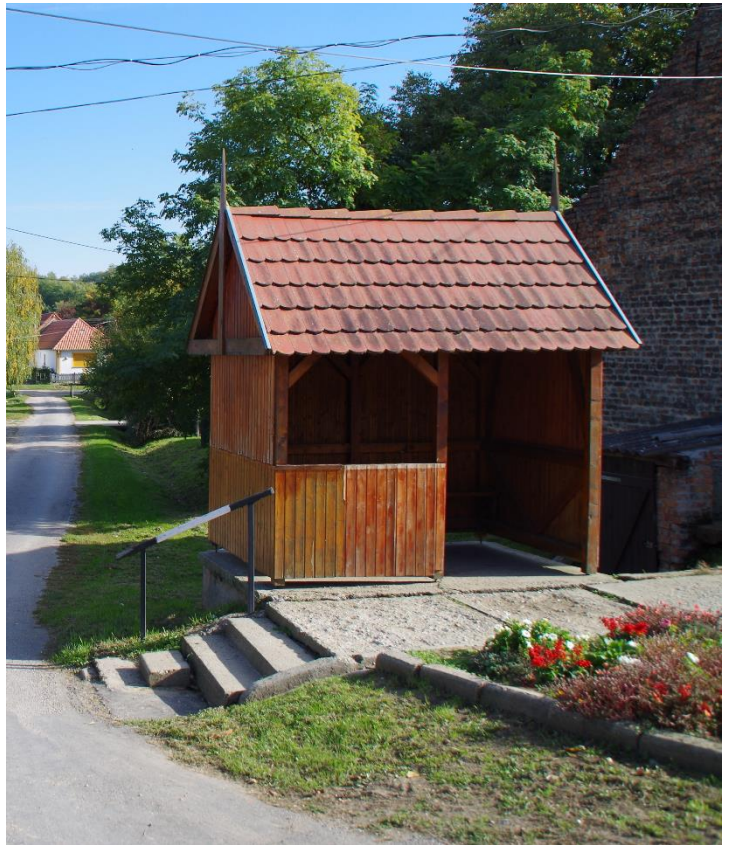
A víztorony a falu északi részén létesült, az utcaképben nem jelent domináns elemet.

Kerítések:

Egyéb településképet formáló elemek, mikroarchitektúra:

Életképek

Petőfi utca

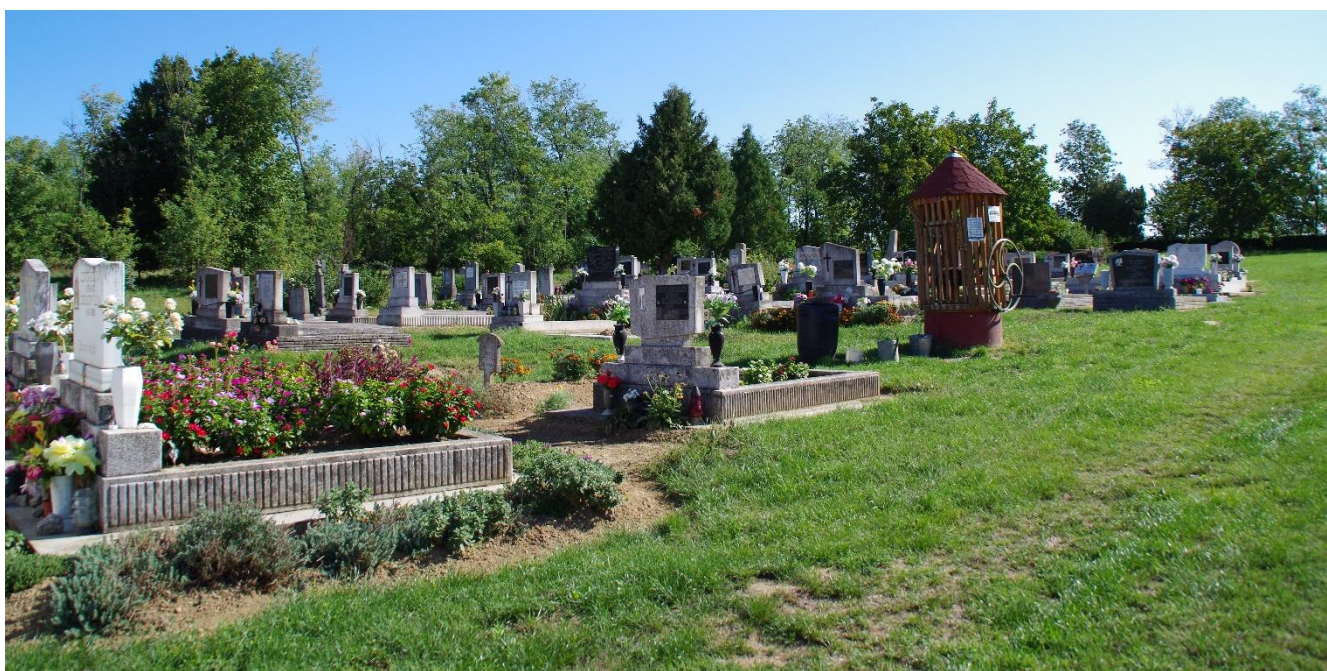
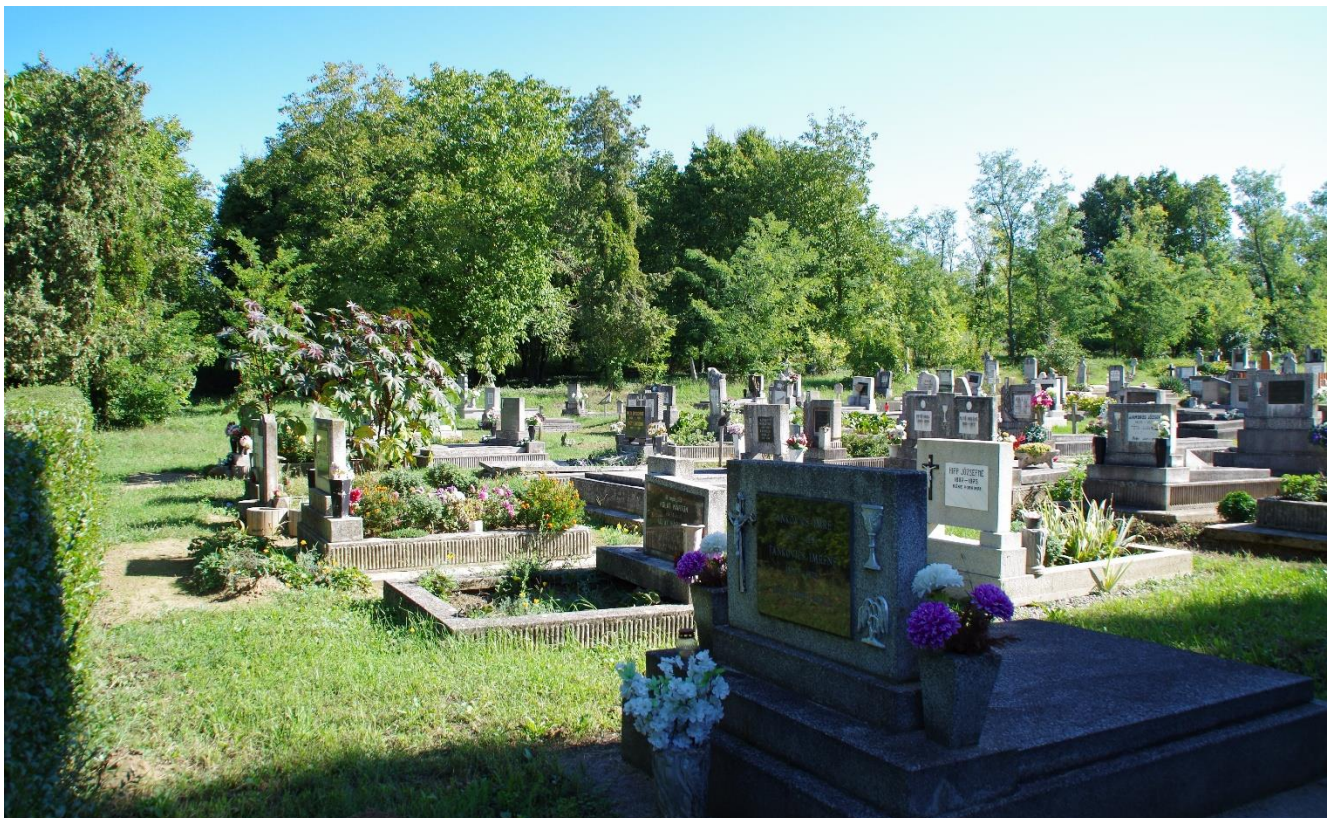
4.1.2. Egyéb terület

A falusias lakóterületen kívül egyéb beépítésre szánt terület nem alakult ki a településen.

A falusias lakóterület lehetővé teszi, hogy az ingatlanokon a helyi lakosság ellátását szolgáló kereskedelmi, szolgáltató és egyéb intézményi funkció, mező- és erdőgazdaság, valamint a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró gazdasági célú tevékenység megvalósulhasson.

A hatályos rendezési terv a település keleti végén jelöl ki közpark, valamint különleges sportterületet.

A település keleti részén, a belterület szomszédságában található a temető, mely gondozott, hosszú távon is megfelelő nagyságrenddel, temetőkápolnával rendelkezik.

4.1.3. Belterületi zöldfelületi rendszer

Somogyviszló belterületén a zöldfelületi rendszert a közlekedési- és a lakóterületi zöldfelületek, a temető, továbbá a foci-pálya és a templommal szemközi fás terület jelentik.

Széles, gyepes vízelvezető árokmal egy rendezett falu képét láthatjuk. A közterületi zöldfelületek, az árkok gondozottak. A buszforduló növényesített, a templom környezete a lehetőségekhez képest rendezett.

A falusias lakóövezetben az épületek telkén az öregedő népesség, elköltözések miatt nem jellemző a kertgazdálkodás. Értékesek a kertekben, ill. egyéb zöldfelületeken álló régi gyümölcsfajták fái, melyek nemcsak szépek, ízletes gyümölcsűek, hanem génbankként is szolgálhatnának. Veteményes, virágos kert még néhány telken előfordulnak, de sajnos egyre kevesebben vannak, akik tudják gondozni. Az idősödő település népessége a veteményest és a gyümölcsfákat is egyre kevésbé tudja ápolni, ezért a falunak érdemes lenne külön programot a gyümölcsös-veteményes kertek gondozására kialakítani.

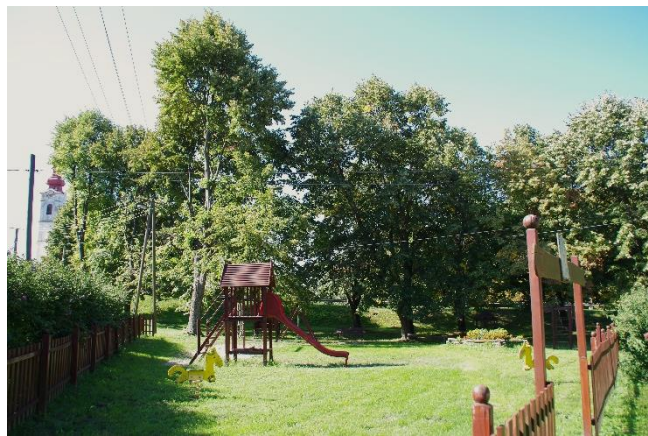
Növényesítés szempontjából a falusias hangulatot a lágyszárú növénykiültetések, a muskátli ablakok és a gyümölcsfák teremtik meg Somogyviszlóban.

Zöldfelületi intézmények

A település meglévő zöldterületei jó állapotúak, állagmegőrzésük szükséges. Ezeket a területeket a beépítésektől meg kell óvni.

A templom mellett található szép fás környezetben a játszótér és vele szemben a focipálya. A játszótérnek kialakított területen az egyszerű, fából készült játékok illenek a faluképéhez. Szükség esetén az ütéscsillapítót természetes alapanyagból fektessék le (mulcs, homok).

A temető rendezett, kerítéssel és sövénnel körbevett, faállományát lehetne bővíteni örökzöldekkel.

A templom környezetét szépen fásított zöldfelület. Érdemes kertészetileg szakszerűen ápolni a fákat, gondozni a körülötte lévő értékes faállományt. A település központi részének igen meghatározó arculati eleme a templom és környezete, ezért különös odafigyelést igényel annak rendezett, infrastruktúra elemektől mentes képének megtartása.

A buszforduló növényesített, hangulatos képe a falunak.

Egyéb zöldfelületi elemek

Somogyviszlóhoz tartozik egy kertes mezőgazdasági terület, mely már többnyire felhagyott szőlőkből áll. A szőlők akkor hordoznak arcuati ill. táji értéket, ha azokat művelik, ellenkező esetben az elgyomosodott sorok, bomladozó épületek szomorú látványa marad csupán.

A zöldfelületi rendszer részét képező fasor a belterületi utcák mentén hiányoznak. Javasolt a település utcaképeéhez illő, szakági terv szerint pótolni. A pótlásra a tájra jellemző, őshonos fafajtaikat ill. ezek kertészeti változatait kell használni.

© Horváth Márton 2017 (marton@rulab.hu)

5. AJÁNLÁSOK

(A településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások)

5.1. Építészeti útmutató

Somogyviszló településszerkezete ma is megfelelően szolgálja lakóinak szükségleteit, elégíti ki igényeit.

A falu közterülete a Fő utca, melynek keresztmetszeti kialakítása megfelelő, mind a gyalogos, mind a közút felületek lehetővé teszik a biztonságos közlekedést.

A falu kimagasló értéke a park.

A településen az utcakép sajátosságát jelenti, hogy a korábbi, szélesebb telkek esetenkénti megosztásával változatos szélességű telkek jöttek létre, ezáltal hol sűrűbb, hol ritkább beépítési módokkal találkozunk.

A mindenkori fejlesztési igények, szükségletek eredményeként jöttek létre a domináns, oldalhatáron álló hosszúházas megoldások mellett a hajlított házasként, az utcával párhuzamos házasként és kétsoros beépítési módok is.

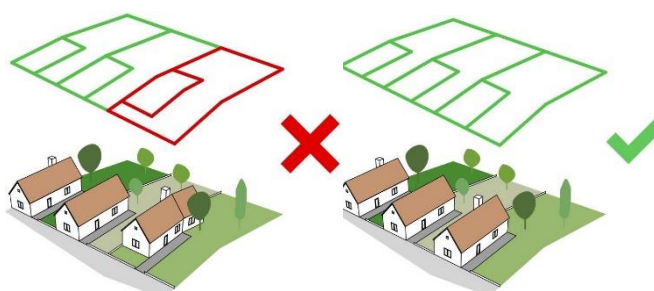
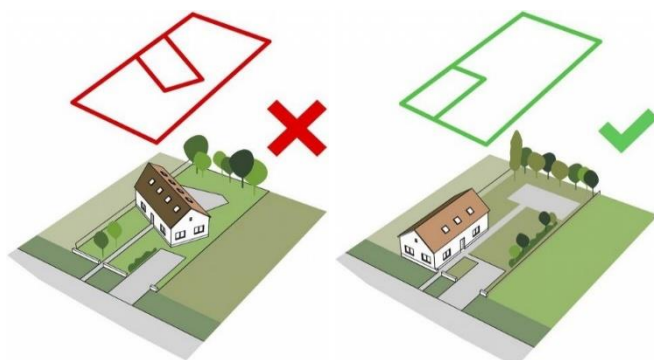
Összhatásában a településképi kellemes hangulatú, sajátos karakterű végeredményként értékelhető.

A 2. fejezetben ismertettük, hogy az épületek 35,4%-a 1946 előtt, 25,8%-a 1946 – 1960 között épült, azaz a felújítás, korszerűsítés mindenképpen aktuális.

Somogyviszlón e vonatkozásban az alábbi megoldásokkal találkozhatunk:

- az eredeti állapot megőrzése (a jobb állagú és nagyságrendű épületek), az épület tömegének, nyílásrendjének megtartása
- az utcai homlokzatok „egyszerűsítése”, a díszítések részbeni megszüntetése
- az épületek bővítése az utcai homlokzat megtartása mellett
- az utcai homlokzatokon a nyílásrend megváltoztatása (kétablakos változat helyett egyablakos)
- külsőtökös műanyag redőnyök felszerelése
- végső esetben az épület lebontása
- új épület építése

A felsorolt változatok mögött természetesen nem a „rossz szándék”, hanem a szükségszerűség, a rendelkezésre álló anyagi források játszanak döntő szerepet.

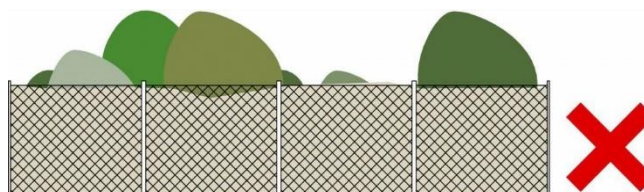
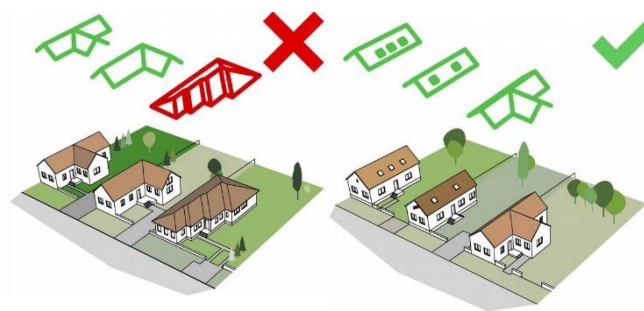
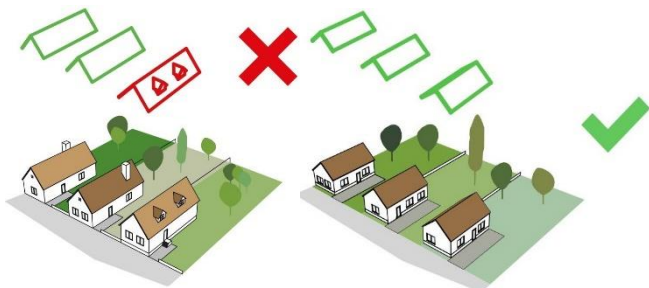
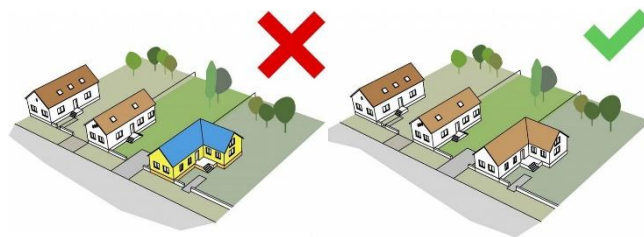

A XIX. sz. végén, XX. sz. elején a történeti stílusok formáinak átvételét az építőanyag adta lehetőség, a kőműves, ács, lakatos mesterek szaktudása, a díszítéseket elkészítő ipari, kézműves – előregyártott öntöttvas és faoszlopok, gipszdíszítések - háttér biztosította. A mesterek és formák vándorlása falvaink képét sokrétűvé alakította. Természetesen ekkor is a vagyoni helyzet alapvetően meghatározó volt, egy településen belül is vegyes összkép alakult ki.

A község történetileg kialakult hagyományos utcaképe, telekstruktúrája védelmében a meglévő épületek lehetőség szerint megtartandók. Szükség szerű bontás esetén az új épületeket a meglévő épületek helyére- a kialakult építési vonalhoz illeszkedve- kell elhelyezni. A meglévő épületeken végzett bármilyen építési munka esetén az örökségvédelmi munkarész iránymutatásai szerint kell eljárni.

Helyi védettségű épületekkel és építményekkel kapcsolatos bármilyen építési, felújítási munka esetén a hagyományos homlokzati és tömegarányok, nyílásrendek, a nyílások osztása, a homlokzati tagozatok megőrzendők, illetve az eredeti állapotok helyreállítandók.

A településen élőknek a településképhez, annak arculatához való viszonya csak részben érzelmi, esztétikai kérdés. A lakással kapcsolatos mai elvárásaink, lakáskultúránk változása, új anyagok, szerkezetek, divatok, ill. nem utolsósorban a gazdasági háttér alapvetően határozzák meg és befolyásolják az „új településképet”.

5.2. Zöldfelület-gazdálkodási ajánlások

- Külterületet érintő fejlesztéseknél az új létesítmények telepítési helyét a „Tájak esztétikai minősítése MSZ 20372 szabvány” szerint kidolgozott tájpotenciál vizsgálat alapján lehet kijelölni, majd a megfelelő helyre épített műtárgyat a szabvány további útmutatásai alapján tájépítészeti megoldásokkal tájba illeszteni, végül a telket zöldfelület-rendezési terv alapján kialakítani. A táj- és természetvédelmi karakterben a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság előírásai alapján lehet beavatkozni.
- Bármely zöldfelületi, vagy azzal szorosan összefüggő pl. gyalogos út, csapadék víz elvezető árok, vízgazdálkodási, közlekedés-fejlesztésnél a meglévő zöldfelületi kapcsolódásokat figyelembe kell venni, rendszerszerű, komplex tervezés javasolt.
- A gazdálkodást össze kell hangolni a tájképvédelmi, ökológiai érdekekkel: biztosítani kell a természeti értékek megőrzését, a biológiai sokféleséget, az invazív fajok irtását, őshonos, tájra és termőhelyi adottságnak megfelelő fásszáru növényzet ültetését, a meglévő értékes fásszáru állomány jókarban tartását, különös tekintettel a régi gyümölcsfákra
- A település teljes közigazgatási területére vonatkozó „Favédelmi, fakivágási és fapótlási rendelet és zöldfelület-rendezési akcióterv” megalkotása.
- Egyedi tájérték kataszter elkészítése a teljes közigazgatási területre.

Ajánlások erdőterületekre

- Természetvédelmi és ökológiai cél a meglévő erdőterületek tájidegen fajainak visszaszorítása, őshonos növényzettel való fokozatos átalakítása.
- A mezőgazdasági területhasználattal érintkező területeken a pufferként funkcionáló szegélyzónák kialakítása.

Ajánlások mezőgazdasági területekre

Az erózióknak kitett földrészekeken extenzív művelés, mezsgyék létesítése javasolt. A növényesítéséhez őshonos, a táj adottságaihoz megfelelő növényeket kell alkalmazni.

Ajánlások vízparti sávokra

- Ezeken a területeken az ökológiai szempontok kerüljenek előtérbe az ökológiai hálózat folytonossága, a biodiverzitás megőrzése, a klímaadaptáció céljából.
- Cél a természetes növényzet megóvása, telepítése, az ökológiai folyosók szerepének további erősítése.
- Mérnökbiológiai módszerek alkalmazása javasolt bármiféle beavatkozás esetén.

Ajánlások települési zöldfelületekre, utcafásításra

- Fasorok ültetése őshonos, tájra jellemző fajokkal, szakági tervek alapján.
- Utcafásítások telepítése ahol megfelelő hely áll rendelkezésre a légvezetékek, közművek figyelembevételével. Ügyelni kell a megfelelő faj kiválasztására és a telepítési távolságra.
- Utcafásításhoz ajánlott fajok: díszalma, kőris, berkenye, juhar, hárs, vízközelben fűzfa, éger valamint ezek alakilag változatos fajtái, a színes lombú fajok tömeges alkalmazása az utcafásításban kerülendő.

Kertek

Az oldalhatáron álló házhoz tartozó hosszan elnyúló keskeny telken a kertrész az előkertre korlátozódik. A házak mögött található hosszan elnyúló gazdasági kertrész, melyet egyre kevesebben gondolnak.

A kertekben 1-1 gyümölcsfa, fenyőfa maradt még. Haszonkert nem jellemző, de javasoljuk a rendezett falusi kép megjelenéséhez tartozó veteményeskertek és virágos előkertek kialakítását.

A településszerkezet, az utcahálózat lehetővé teszi, hogy a telkek kifussanak a beépítésre nem szánt területhasználatokig. Így olvad a kert a mezőgazdasági tájba.

Az előkertek gondozott képet mutatnak, ha légyszárúakkal ültetjük be. A kisméretű kerteket változatos kiültetéssel lehet feldobni, ebben segítenek a virágzó és a színes lombú cserjék, évelők. Az előkertek

és a kerítés előtti „utcakertek” a település arculata szempontjából különösen fontosak, hiszen az utcakép formálásában is szerepük van. A település utcáin jellemzően gyümölcsfákból álló növénycsoportokat látunk, sok ház előtt orgonabokrok ontják lila virágukból májusban a finom illatot. Ahol a légvezetékek miatt lehetőség van rá, ott egységes koncepció alapján utcafásítás javasolt. Ahol erre nincs mód, ott a telkek előtti zöldsávok kialakításában és fenntartásában a lakók is szerepet vállalhatnak. Ezekbe a sávokba maximum 1 méter magasságú cserje ültetése javasolt.

Általános ajánlások a zöldfelület-gazdálkodásra:

- természet közeli állapot megtartása a vízfolyások mentén
- külterjes állattartás-legeltetés a fás legelőn
- széles, zöldsávós utcák, fasorral
- egyszerű, fa környezetarchitektúra elemek
- falusi növények alkalmazása pl: Cosmosbipinnatus, Zinneassp, Tagetesssp., Dahlia, Rudbeckia
- színes cserjék alkalmazása
- honos fajok ültetése
- honos fajokból ültetett sövény
- egyszerű, fa játékok

A TELEPÜLÉSKÉP ALAKÍTÁSÁBAN A KIALAKULT ÁLLAPOT „SOKSZÍNŰSÉGE” EGY TERMÉSZETES FOLYAMAT RÉSZÉNEK TEKINTHETŐ. EZÉRT IS FONTOS AZ ÉPÍTÉSZETI TERVEZÉS SZEREPE, MELYEK SORÁN AZ UTCAKÉPBE VALÓ ILLESZKEDÉST FONTOS SZEMPONTNAK TARTJUK.

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

Jó példák (zöldfelület-gazdálkodás):

Záró gondolatok:

Az építészeti útmutatóban, valamint a jó példák kiválasztásában a helyi adottságokra kívántunk támaszkodni, hiszen ez esetben értékelhető valójában az adott település fejlődésének egyes stádiumai. Az épített és természeti környezet alakulása, változása csak egy tényezője a folyamatnak, az épületek egykori állapotának megőrzése, karbantartás, a korszerűsítés, ill. új épületek építése a mindenkori polgárok feladata. Ezért tartottuk fontosnak, hogy a település bemutatása során utaljunk a népességszám alakulására, a változás tendenciájára is. E mellett még számtalan más tényező (életkor, családstruktúra, jövedelem, külföldiek beköltözése, szakember ellátottság, stb.) is befolyással bír a települési környezetre.

A beépítési módokkal, épületekkel szembeni elvárások az életmóddal, a mindenkori divattal is változnak, ezért pl. nem ítélnél el az, ha az utcaképben a korra jellemző, új, a már kialakult formától eltérő épületek jelennek meg jó minőségű, rendezett formában. A jó példák kiválasztásában fenti szempontok mellett azonban elsődlegesen az illeszkedés elveit tekintettük meghatározónak. Illeszkedőnek tekinthető az épület, amennyiben az alábbi kritériumoknak együttesen eleget tesz:

- a) környezetéhez igazodik;
- b) a település építészeti karakterét megőrzi;
- c) a meglévő formakultúrát megtartja;
- d) léptékhelyes épülettömeget eredményez, továbbá
- e) a környezetét figyelembe vevő építési anyagot és színezést alkalmaz.

A településfejlődés folyamatosságáról, állandó változásokról már szoltunk. A településképi rendelet azonban jellemzően statikus. Minden korban születtek jó, elfogadható és kevésbé sikeres alkotások, a kor települési környezetének kultúrájába illeszkedő / nem illeszkedő megoldások. Kétséges, hogy a településképi rendelet képes lesz-e csak kiváló minőségű, harmonikus településképet eredményezni. Úgy véljük, hogy erre leginkább a fejlesztőkkel, építkezőkkel és az önkormányzat vezetőivel, szakmai és társadalmi képviselőkkel állandó kapcsolatot teremtő települési főépítési – szakértőkkel (pl. főkertész) kiegészített – rendszer megfelelő kialakítása lehet a biztosíték.

© Horváth Márton 2017 (marton@rulab.hu)